

ความคิดเห็นของราษฎรต่อการจัดการช้างป่าที่ออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่:
ชุมชนตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก
People Opinions on Management of Wild Elephants Straying Outside Khao
Yai National Park: Sarika Sub-district Community, Mueang Nakhon
Nayok District, Nakhon Nayok Province

สันติ สุขสอาด* พรรษพร มานะจงประเสริฐ อภิชาติ ภัทรธรรม ศุภศิษย์ ศรีอักขรินทร์
Santi Suksard*, Patsaporn Manajongprasert, Apichart Pativrata, Supasit Sriarkarin
สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์^{*,2,3,4}
Major of Forest Resource and Environmental Administration, Faculty of Forestry, Kasetsart University
fforsss@ku.ac.th

Received: July 21, 2025 Revised: September 2, 2025 Accepted: September 16, 2025

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ข้อมูลทั่วไป และระดับความคิดเห็นของราษฎรในชุมชนตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ต่อการจัดการช้างป่าที่ออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ รวมถึงปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็น โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 373 ครว้เรือน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้วิธีการวิเคราะห์สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานประกอบด้วย t-test และ F-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการศึกษาพบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 46.87 ปี ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี มีสถานภาพสมรส มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.62 คน มีภูมิลำเนาตั้งถิ่นฐานอยู่ดั้งเดิมในหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักค้าขายและมีอาชีพรอง ครัวเรือนมีรายได้ทั้งหมดเฉลี่ย 434,949.60 บาทต่อปี มีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 3.13 ไร่ ราษฎรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มเกี่ยวกับช้างป่าและเคยได้รับความเสียหายในทรัพย์สินและพืชผลทางการเกษตรจากกรณีที่ช้างป่าเข้ามายังชุมชน ส่วนใหญ่รับรู้แนวเขตของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เป็นอย่างดี และรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับช้างป่า และรู้ว่าอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ได้ช่วยเหลือโดยการจัดตั้งเครือข่ายชุมชนเฝ้าระวังและผลักดันช้างป่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาช้างป่าร่วมกับอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ผ่านการร่วมประชุมและให้ความคิดเห็น ความคิดเห็นของราษฎรในชุมชนต่อการจัดการช้างป่าที่ออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่อยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X}=3.42$) โดยปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของราษฎรต่อการจัดการช้างป่า ได้แก่ เพศ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพหลัก จำนวนพื้นที่ถือครอง การได้รับผลกระทบจากช้างป่า และการรับรู้แนวเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ทั้งนี้ ผลที่ได้เป็นประโยชน์ในการกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาช้างป่าในพื้นที่ต่อไป

คำสำคัญ: ความคิดเห็น การจัดการช้างป่า ช้างป่า อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

Abstract

This research aimed to examine the economic, social, general information and people opinions including factors affecting their opinions on management of wild elephants straying outside Khao Yai National Park in the Sarika Sub-district Community in Mueang Nakhon Nayok District, Nakhon Nayok Province. Data were collected by using the designed questionnaire for interviewing 373 households or representatives. The data were analyzed by using percentage, mean, minimum, maximum, standard deviation, and testing the setting hypothesis by employing t-test and F-test with the given significance level 0.05.

The results of this study indicated that most of the respondents were male of their average age of 46.87 years. Their educational levels were a bachelor's degree and were married. Households' members had an average of 3.62 and previously settled in the village. Their main occupation was merchants and had casual occupations. Their average annual household income was 434,949.60 baht/year and average land use was 3.13 rais. Respondents were not members of any group related to wild elephants and had experienced property and their agricultural products damaged by wild elephants. They perceived the boundaries of National Park clearly and received information about wild elephants. They held that Khao Yai National Park officers helped and solved their wild elephant problem by establishing community network to monitor and pressure wild elephants. They also collaborated with Khao Yai National Park officer through meetings and by providing feedback. Their opinions on wild elephant management straying outside Khao Yai National Park were at agree- level at $\bar{x}=3.42$. Factors affecting people's opinions on wild elephant management were gender, number of household members, main occupation, amount of land ownership, impact from wild elephants and the boundary perception of Khao Yai National Park.

Keywords: Opinions, Wild Elephant Management, Wild Elephant, Khao Yai National Park

บทนำ

ปัจจุบันพื้นที่ป่าไม้และรอบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ได้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อตอบสนองการเจริญเติบโตของเมืองและจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น โดยมีการใช้ประโยชน์ที่ดินในลักษณะต่าง ๆ เช่น การใช้เป็นที่อยู่อาศัย พื้นที่เกษตรกรรม แหล่งน้ำสำหรับใช้เพื่อการเกษตร แหล่งท่องเที่ยว รวมถึงใช้ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของรัฐ (กรมป่าไม้, 2560) ส่งผลให้พื้นที่บางแห่งประสบปัญหาช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์เข้ามาหากินบริเวณชุมชนนอกเขตป่าอนุรักษ์มากขึ้น ซึ่งมีสาเหตุเนื่องจากจำนวนประชากรช้างป่าเพิ่มขึ้นแต่มีพื้นที่ป่าจำกัด ทำให้แหล่งน้ำและอาหารในพื้นที่ป่ามีไม่เพียงพอ รวมไปถึงความต้องการเข้ามาใช้แหล่งน้ำ ความสนใจในรสชาติอาหารพืชผลทางการเกษตร ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของช้างป่า (สมาคมอนุรักษ์สัตว์ป่า (WCS) ประเทศไทย, 2550) โดยมีการทำลายทรัพย์สิน และสร้างความหวาดกลัวให้กับประชาชนในพื้นที่ กลายเป็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับช้างป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า

และพันธุ์พืช จึงได้มีการวางแผนแก้ไขปัญหาล้างป่าอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม โดยมีแผนการจัดการและแก้ไขปัญหาล้างป่าทั้งในพื้นที่ป่าอนุรักษ์และนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เช่น การติดตามประชากรช้างป่า การสร้างและปรับปรุงแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร และแหล่งดินโป่ง การจัดทำและปรับปรุงสิ่งกีดขวาง การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การประชาสัมพันธ์ เป็นต้น (สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า, 2563)

ชุมชนตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก เป็นชุมชนที่มีอาณาเขตติดกับอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ (องค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา, ม.ป.ป.) ได้ประสบปัญหาล้างป่ามีพฤติกรรมชอบออกจากป่าเข้ามากินพืชสวนและผลไม้ของชาวบ้าน จากข้อมูลสถิติของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ พบว่าตั้งแต่ช่วง 1 ตุลาคม 2560 ถึง 30 กันยายน 2566 มีช้างป่าออกหากินนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มายังท้องที่จังหวัดนครนายก รวมทั้งสิ้น จำนวน 1,591 ครั้ง (สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนครนายก, 2566) และพบว่าช้างป่าในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มีจำนวนเพิ่มขึ้นและออกมาบริเวณชุมชนตำบลสาริกามากขึ้น เพื่อหาแหล่งอาหารที่สมบูรณ์ที่เป็นสวนผลไม้และพืชสวนที่เป็นอาหารของช้างป่า (Thai PBS, 2566) อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่นั้นจัดการช้างป่าด้วยการผลักดันช้างป่าโดยการมีส่วนร่วมจากหลายภาคส่วน ทั้งผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เครือข่ายภาคประชาชน เครือข่ายเฝ้าระวังช้างป่าและสัตว์ป่าออกนอกพื้นที่อนุรักษ์ อย่างต่อเนื่อง (สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนครนายก, 2566) จากความสำเร็จในการผลักดันช้างป่ากลับเข้าสู่ป่าแต่ละครั้ง ทำให้ปัจจุบันพื้นที่ดังกล่าวไม่ได้อาศัยการพัฒนาพื้นที่แนวกันชนในรูปแบบสิ่งก่อสร้างตามแนวกันชนเพื่อเป็นสิ่งกีดขวางป้องกันช้างป่าออกนอกพื้นที่อนุรักษ์อย่างเป็นทางการตามแผนของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เหมือนดังเช่นการสร้างแนวรั้วกึ่งถาวรและรั้วไฟฟ้าบริเวณเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน (สมาคมอนุรักษ์สัตว์ป่า (WCS) ประเทศไทย, 2565) การสร้างคูกันช้างบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน (ไสว วังหงษาและคณะ, 2552) และการสร้างรั้วไฟฟ้าและการขุดคูกันช้างบริเวณอุทยานแห่งชาติกุยบุรี (วรัญญา อิ่มแย้ม, 2565)

การจัดการช้างป่าที่ออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มายังชุมชนตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากหลายภาคส่วน และยังไม่มีการพัฒนาสิ่งก่อสร้างในการป้องกันช้างป่าที่คงทนถาวรตามแผนแก้ไขปัญหาล้างป่าของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ที่จะป้องกันและบรรเทาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่า ทำให้ช้างปายังคงเข้ามาในชุมชนบ่อยครั้ง ส่งผลให้ราษฎรต้องระมัดระวังในการดำรงชีวิต และติดตามการปรากฏตัวของช้างป่าอยู่เสมอ ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงได้มุ่งศึกษาข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และข้อมูลทั่วไป ระดับความคิดเห็นของราษฎรในชุมชน และปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของราษฎรในชุมชนตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ต่อการจัดการช้างป่าที่ออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ซึ่งเป็นข้อมูลที่สำคัญในการสะท้อนความต้องการของราษฎรในชุมชนตำบลสาริกากว่าการจัดการช้างป่าที่ออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่โดยอาศัยความร่วมมือของราษฎรในชุมชนในการผลักดันเพียงอย่างเดียวมีความเพียงพอหรือไม่ และมีความต้องการให้หน่วยงานภาครัฐช่วยเหลือด้านไหนเพิ่มเติม โดยผลที่ได้จะเป็นประโยชน์ในการกำหนดแผนการจัดการช้างป่าของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และข้อมูลทั่วไป ของราษฎรในชุมชนตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก
2. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของราษฎรในชุมชนตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ต่อการจัดการช้างป่าที่ออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของราษฎรในชุมชนตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ต่อการจัดการข้างป่าที่ออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

สมมติฐานการวิจัย

ราษฎรที่มี เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ภูมิลำเนา อาชีพ หลักอาชีพรอง รายได้ทั้งหมด จำนวนพื้นที่ถือครอง การเป็นสมาชิกกลุ่ม การได้รับผลกระทบจากข้างป่า การรับรู้แนวเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับข้างป่า และการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาข้างป่า ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการข้างป่าที่ออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ แตกต่างกันไป

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ราษฎรจำนวน 4,110 ครัวเรือน ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีปัญหาข้างป่าออกจากพื้นที่อนุรักษ์มายังชุมชนตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก จำนวน 6 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านดง หมู่ที่ 2 บ้านสวนหงส์ หมู่ที่ 3 บ้านสาริกา หมู่ที่ 4 บ้านกุดรัง หมู่ที่ 11 บ้านเขาแดง และ หมู่ที่ 12 บ้านโนนบก (สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยนำจำนวนครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีปัญหาข้างป่าออกจากพื้นที่อนุรักษ์มายังชุมชนตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก จำนวน 6 หมู่บ้าน ซึ่งมีจำนวน 4,110 ครัวเรือน มาคำนวณหาโดยใช้สูตรของ (Yamane, 1973) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และมีค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จำนวน 365 ครัวเรือน ทำการศึกษา จำนวน 373 ครัวเรือน จากนั้นนำไปคำนวณหาจำนวนครัวเรือนตัวอย่างของแต่ละหมู่บ้านที่ทำการศึกษาโดยใช้สูตรการกระจายตามสัดส่วน (สุงภกข จามิกร, 2526) ของราษฎรในหมู่ที่ 1, 2, 3, 4, 11 และ 12 ได้จำนวนครัวเรือนตัวอย่างที่ต้องการศึกษา เท่ากับ 127, 68, 69, 37, 46 และ 26 ครัวเรือน ตามลำดับ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ โดยมีวิธีการออกแบบและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

2.1 การออกแบบ แบบสัมภาษณ์สำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการศึกษาจากตำรา เอกสารทางวิชาการ และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการสร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ศึกษา โครงสร้างของแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ปัญหาข้างป่าในพื้นที่

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นต่อการจัดการข้างป่าที่ออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

2.2 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยนำแบบสัมภาษณ์ไปขอคำปรึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพิจารณาตรวจสอบโครงสร้างคำถาม การใช้ภาษา และความครอบคลุมเนื้อหา ให้ตอบโต้กับวัตถุประสงค์แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และนำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ไปทำการทดสอบ (pre-test) กับตัวแทนครัวเรือนของราษฎรในชุมชนใกล้เคียง จำนวน 30 ชุด คือ ชุมชนตำบลหินตั้ง

อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการจัดการช้างป่าที่ออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ด้วยวิธีของ Cronbach's Alpha ได้ค่า Alpha เท่ากับ 0.95 ซึ่งค่า Alpha ที่ดีต้องมีค่ามากกว่า 0.80 (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือสมาชิกในครัวเรือนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ของราษฎรที่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 1, 2, 3, 4, 11 และ 12 ตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก จำนวน 373 ครัวเรือน ในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2567 ถึงมกราคม 2568 โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้จากการเก็บข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยหลักทางสถิติในการวิเคราะห์ดังนี้

4.1 การศึกษาข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และข้อมูลทั่วไปของราษฎรในชุมชนตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการอธิบาย โดยหาค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าต่ำสุด (minimum) และค่าสูงสุด (maximum)

4.2 การศึกษาระดับความคิดเห็นของราษฎรในชุมชนตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ต่อการจัดการช้างป่าที่ออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ลักษณะคำถามเป็นมาตรวัดแบบ Likert's Scale แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ปานกลาง ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยให้คะแนน 5, 4, 3, 2 และ 1 ตามลำดับ จากเกณฑ์การให้คะแนนดังกล่าวนำค่าของคะแนนมาจัดแบ่งอันตรภาคชั้น ออกเป็น 5 ชั้น โดยแต่ละอันตรภาคชั้นมีความกว้าง 0.80 เพื่อบ่งบอกระดับความคิดเห็นของราษฎรในชุมชนตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ต่อการจัดการช้างป่าที่ออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00–1.80 หมายถึง ระดับความคิดเห็นของราษฎรอยู่ในระดับไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หรือหมายถึงการจัดการไม่มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน สมควรที่จะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขโดยด่วนที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 1.81–2.60 หมายถึง ระดับความคิดเห็นของราษฎรอยู่ในระดับไม่เห็นด้วย หรือหมายถึงการจัดการจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขโดยด่วน

คะแนนเฉลี่ย 2.61–3.40 หมายถึง ระดับความคิดเห็นของราษฎรอยู่ในระดับปานกลาง หรือหมายถึงการจัดการจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขในบางประเด็น เพื่อให้เกิดความเหมาะสมมากกว่าเดิม

คะแนนเฉลี่ย 3.41–4.20 หมายถึง ระดับความคิดเห็นของราษฎรอยู่ในระดับเห็นด้วย หรือหมายถึงการจัดการสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้เป็นที่น่าพอใจของราษฎรในพื้นที่

คะแนนเฉลี่ย 4.21–5.00 หมายถึง ระดับความคิดเห็นของราษฎรอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งหรือหมายถึงการจัดการเป็นที่พอใจของราษฎรอย่างมาก สมควรอย่างยิ่งที่จะต้องรักษาการดำเนินการตามวิธีดังกล่าวไว้ หรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ในการอธิบาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

4.3 การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของราษฎรในชุมชนตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ต่อการจัดการช้างป่าที่ออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ใช้สถิติเชิงวิเคราะห์ (Statistical Analysis) ได้แก่ สถิติที (t-test) กับตัวแปรอิสระที่แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม และใช้สถิติ F (F-test) กับตัวแปรอิสระที่แบ่งออกตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ระดับ 0.05 ใน

การทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม และหากค่า $p\text{-value} \leq 0.05$ ทำการทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ โดยวิธีการของ Scheffe

ผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลราษฎรกลุ่มตัวอย่างในชุมชนตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก จำนวน 373 คน มีผลการศึกษา ดังนี้

1. ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และข้อมูลทั่วไปของราษฎรกลุ่มตัวอย่างมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 เพศ พบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 51.47 และเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 48.53

1.2 อายุ พบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุในช่วง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.14 รองลงมาคืออายุในช่วง 51-60 ปี น้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี และมากกว่า 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.22, 24.13 และ 7.51 ตามลำดับ โดยมีอายุเฉลี่ย 46.87 ปี อายุมากที่สุด 22 ปี และอายุมากที่สุด 83 ปี

1.3 ระดับการศึกษา พบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 47.75 รองลงมาคือ สำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญา หรือ ปวส. มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช. มัธยมศึกษาตอนต้น ประถมศึกษา ไม่ได้เรียนหนังสือ และสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 19.04, 15.01, 10.99, 4.29, 1.88 และ 1.34 ตามลำดับ

1.4 สถานภาพสมรส พบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 72.39 รองลงมาคือ โสด หย่า หม้ายเนื่องจากคู่สมรสเสียชีวิต และแยกกันอยู่ คิดเป็นร้อยละ 19.03, 4.02, 2.95 และ 1.61 ตามลำดับ

1.5 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสมาชิกในครัวเรือนอยู่ 3-4 คน คิดเป็นร้อยละ 54.16 รองลงมาคือ มีสมาชิกในครัวเรือน 1-2 คน 5-6 คน และตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 22.25, 21.18 และ 2.41 ตามลำดับ โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.62 คน มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนน้อยที่สุด 1 คน และจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากที่สุด 8 คน เมื่อจำแนกจำนวนสมาชิกในครัวเรือนตามเพศ พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่มีสมาชิกเป็นเพศชาย จำนวน 1-2 คน คิดเป็นร้อยละ 84.72 รองลงมาคือ 3-4 คน ไม่มี และ 5-6 คน คิดเป็นร้อยละ 12.06, 2.95 และ 0.27 ตามลำดับ ส่วนเพศหญิง พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่มีสมาชิกเป็นเพศหญิง จำนวน 1-2 คน คิดเป็นร้อยละ 67.29 รองลงมาคือ 3-4 คน ไม่มี และ 5-6 คน คิดเป็นร้อยละ 26.27, 5.90 และ 0.54 ตามลำดับ

1.6 ภูมิลำเนา พบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตั้งถิ่นฐานอยู่ดั้งเดิมในหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 87.40 และย้ายมาจากที่อื่น คิดเป็นร้อยละ 12.60 โดยส่วนใหญ่อพยพมาจากกรุงเทพมหานครมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.95 รองลงมาคือ นครราชสีมา ร้อยละ 1.61 ปราจีนบุรี ร้อยละ 1.34 นนทบุรี ร้อยละ 0.80 นครปฐม เพชรบูรณ์ สระแก้ว และสระบุรี มีจำนวนเท่ากันคิดเป็นร้อยละ 0.54 สุพรรณบุรี กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครสวรรค์ บึงกาฬ พิษณุโลก แม่ฮ่องสอน ร้อยเอ็ด ลำพูน สิงห์บุรี อ่างทอง อุทัยธานี และอุบลราชธานี มีจำนวนเท่ากันคิดเป็นร้อยละ 0.27

1.7 อาชีพหลัก พบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 27.88 รองลงมาคือประกอบอาชีพเกษตรกรรม รับจ้างทั่วไป ทำธุรกิจรีสอร์ท ทำงานกับหน่วยงานราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ เจ้าของที่ดินเกษตรกรรม และอื่น ๆ (ธุรกิจบ้านเช่า นักเรียน/นักศึกษา) คิดเป็นร้อยละ 27.35, 23.59, 8.04, 6.97, 4.29 และ 1.87 ตามลำดับ ตามลำดับ

1.8 อาชีพรอง พบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรอง คิดเป็นร้อยละ 50.94 และไม่มีอาชีพรอง ร้อยละ 49.06 โดยในส่วนของประกอบอาชีพรองส่วนใหญ่เป็นอาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็น

ร้อยละ 25.74 รองลงมาคือ อาชีพค้าขาย เกษตรกรรม เก็บหาของป่า และงานหัตถกรรม/งานฝีมือ คิดเป็นร้อยละ 18.50, 16.35, 5.36 และ 0.80 ตามลำดับ

1.9 รายได้ทั้งหมดของครัวเรือน พบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ของครัวเรือนต่อปี 200,001-400,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 30.83 รองลงมามีรายได้ของครัวเรือนต่อปี 400,001-600,000 บาท น้อยกว่าหรือเท่ากับ 200,000 บาท 600,001-800,000 บาท 800,001-1,000,000 บาท และมากกว่า 1,000,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 27.61, 25.20, 9.65, 4.56 และ 2.14 ตามลำดับ โดยมีรายได้ทั้งหมดของครัวเรือนต่อปีเฉลี่ย 434,949.60 บาท รายได้ทั้งหมดของครัวเรือนที่น้อยที่สุด คือ 60,000 บาทต่อปี และมีรายได้ทั้งหมดของครัวเรือนที่มากที่สุด คือ 5,800,000 บาทต่อปี

1.10 รายจ่ายของครัวเรือน พบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายจ่ายของครัวเรือนต่อปี 200,001-400,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 32.44 รองลงมามีรายจ่ายของครัวเรือนต่อปี น้อยกว่าหรือเท่ากับ 200,000 บาท 400,001-600,000 บาท 600,001-800,000 บาท 800,001-1,000,000 บาท และมากกว่า 1,000,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 30.83, 27.88, 6.17, 1.88 และ 0.80 ตามลำดับ โดยมีรายจ่ายของครัวเรือนต่อปีเฉลี่ย 375,760.05 บาท รายจ่ายของครัวเรือนน้อยที่สุด คือ 50,000 บาทต่อปี และมีรายจ่ายของครัวเรือนมากที่สุด คือ 2,000,000 บาทต่อปี

เมื่อเปรียบเทียบรายได้และรายจ่ายของครัวเรือนของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้ของครัวเรือนต่อปีเท่ากับรายจ่าย คิดเป็นร้อยละ 50.13 รองลงมาคือ รายได้มากกว่ารายจ่าย และรายได้น้อยกว่ารายจ่าย คิดเป็นร้อยละ 30.56 และ 19.30 ตามลำดับ

1.11 พื้นที่ถือครอง พบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพื้นที่ถือครองสำหรับเป็นที่อยู่อาศัย และที่ทำกินที่เป็นที่ดินของตนเองน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 65.42 รองลงมาคือ มีพื้นที่มากกว่า 5 ไร่ และไม่มีพื้นที่ถือครองที่เป็นที่ดินของตนเอง ร้อยละ 22.79 และ 11.80 ตามลำดับ โดยมีที่ดินของตนเองเฉลี่ย 3.13 ไร่ มีที่ดินของตนเองมากที่สุด 30 ไร่ และน้อยที่สุด คือ ไม่มีที่ดินของตนเอง โดยได้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินสำหรับปลูกพืชเกษตร คิดเป็นร้อยละ 74.26 พืชเกษตรที่ปลูกมากที่สุด คือ ถั่วฝักยาว คิดเป็นร้อยละ 58.98 รองลงมาคือ มะยงชิด ส้มโอ ขนุน มะปราง มะพร้าว หมาก พุเรียน อื่น ๆ (ทำนาปลูกผักสวนครัว) และลองกอง/กลางสาด คิดเป็นร้อยละ 37.80, 27.88, 24.13, 15.55, 15.01, 9.92, 8.85, 4.83 และ 1.07 ตามลำดับ

1.12 การเป็นสมาชิกกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับช้างป่า พบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับช้างป่า คิดเป็นร้อยละ 64.08 และเป็นสมาชิกกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับช้างป่า ร้อยละ 35.92 โดยส่วนใหญ่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่มเพื่อนช้างนครนายก คิดเป็นร้อยละ 31.10 รองลงมาคือ ชมรมคนรักสัตว์ป่า ร้อยละ 10.99 และอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) องค์การบริหารส่วนตำบลสาริกาและกลุ่มเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ที่ทำหน้าที่ผลักดันช้างป่า อย่างละร้อยละ 0.80

1.13 การได้รับความเสียหายจากช้างป่า พบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับความเสียหายในกรณีที่ช้างป่าออกนอกพื้นที่อนุรักษ์เข้ามายังชุมชนตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก คิดเป็นร้อยละ 60.86 และเคยได้รับความเสียหายจากการที่ช้างป่าเข้ามายังชุมชน คิดเป็นร้อยละ 39.14 โดยกรณีที่เคยได้รับความเสียหาย พบว่าเคยได้รับความเสียหายทางด้านพืชผลทางการเกษตรมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.34 ส่วนใหญ่พื้นที่ได้รับความเสียหายบางส่วนหรือไม่เกิน ร้อยละ 30 ของพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ 29.22 รองลงมาคือ พื้นที่ได้รับความเสียหายปานกลางหรือไม่เกิน ร้อยละ 30-70 ของพื้นที่ ร้อยละ 8.85 และพื้นที่ได้รับความเสียหายเกือบทั้งหมด หรือมากกว่า ร้อยละ 70 ของพื้นที่ ร้อยละ 0.27 ความถี่ที่เคยได้รับความเสียหายในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา พบว่าส่วนใหญ่เสียหายมากกว่า 100 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 19.83 รองลงมาคือ 50 ถึง 100 ครั้ง และน้อยกว่า 50 ครั้ง ร้อยละ 13.94 และ 4.56 ตามลำดับ

โดยพืชเกษตรที่เคยได้รับความเสียหาย ส่วนใหญ่เป็นกล้วย คิดเป็นร้อยละ 28.15 รองลงมาคือ อื่น ๆ (มะม่วง กระท้อน สับปะรด) ส้มโอ มะพร้าว ทุเรียน มะยงชิด หมากรูด ขนุน ลองกอง/กลางสาต และมะพร้าว ร้อยละ 12.87, 9.38, 8.04, 3.75, 2.41, 1.61, 1.07, 0.80 และ 0.27 ตามลำดับ สำหรับการได้รับความเสียหายด้านสิ่งปลูกสร้าง คิดเป็นร้อยละ 10.72 ส่วนใหญ่พื้นที่ได้รับความเสียหายบางส่วนหรือไม่เกิน ร้อยละ 30 ของพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ 9.92 รองลงมาคือ พื้นที่ได้รับความเสียหายปานกลาง หรือไม่เกิน ร้อยละ 30-70 ของพื้นที่ ร้อยละ 0.80 ส่วนความถี่ที่เคยได้รับความเสียหายในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา พบว่าส่วนใหญ่เสียหายน้อยกว่า 50 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 10.72

1.14 การรับรู้แนวเขตของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ พบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้หรือรับทราบแนวเขตเป็นอย่างดี คิดเป็นร้อยละ 44.24 รองลงมา คือ รับรู้หรือรับทราบแนวเขตเป็นบางจุด ร้อยละ 34.32 และไม่รู้หรือรับทราบแนวเขตแต่อย่างใด ร้อยละ 21.44 โดยราษฎรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ระยะทางจากที่ดินหรือที่ทำกินของตนเองถึงแนวเขตของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 กิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 76.94 รองลงมา คือ ไม่รับรู้หรือรับทราบแต่อย่างใด ร้อยละ 21.18 และรับรู้ระยะทางจากที่ดินหรือที่ทำกินของตนเองถึงแนวเขตของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ มากกว่า 5 กิโลเมตร ร้อยละ 1.88

1.15 การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับช้างป่าในพื้นที่ชุมชน พบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับช้างป่า คิดเป็นร้อยละ 98.93 และไม่ได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับช้างป่า ร้อยละ 1.07 โดยส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากผู้นำชุมชน คิดเป็นร้อยละ 72.12 รองลงมาคือ จากญาติพี่น้องหรือเพื่อนบ้าน โซเชียลมีเดีย เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐ โทรทัศน์/วิทยุ องค์การเอกชน และเพื่อนร่วมงาน ร้อยละ 67.83, 61.66, 53.62, 26.81, 9.38, 2.95, 1.07 และ 0.54 ตามลำดับ

1.16 การรับรู้การเข้ามาช่วยเหลือแก้ไขปัญหากรณีที่ช้างป่าเข้ามายังชุมชน ของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ พบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับรู้ทางเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ได้เข้ามามีส่วนช่วยเหลือแก้ไขปัญหา คิดเป็นร้อยละ 88.20 ซึ่งส่วนใหญ่รับรู้เจ้าหน้าที่ได้เข้ามาช่วยเหลือแก้ไขปัญหาโดยการติดตั้งเครื่องข่ายชุมชนเฝ้าระวังและผลักดันช้างป่า คิดเป็นร้อยละ 73.99 รองลงมาคือช่วยเหลือโดยการผลักดันช้างป่าโดยใช้ไฟฉาย การผลักดันช้างป่าโดยใช้เสียง เช่น เสียงตะโกน ประทัด และระเบิดปิงปอง การสร้างความร่วมมือหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน การฟื้นฟูแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร ปังเทียม ในพื้นที่ป่า การป้องกันรักษาพื้นที่ที่เป็นที่อยู่อาศัยของช้างป่า การใช้รั้วไฟฟ้าหนาม การช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากช้างป่า การใช้รั้วไฟฟ้า รั้วกึ่งถาวรกันช้างป่า การติดตามการเคลื่อนที่ของช้างป่าโดยการติดวิทยุติดตามตัว (GPS collar) การจัดทำระบบเตือนภัยช้างป่า และการฉีดวัคซีนคุมกำเนิดช้างป่า คิดเป็นร้อยละ 73.19, 46.92, 41.82, 39.14, 36.19, 14.48, 8.85, 8.04, 8.04, 6.70 และ 0.27 ตามลำดับ

1.17 ประสพการณ์ในการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาช้างป่า พบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาช้างป่า ร้อยละ 59.25 และไม่เคยมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาช้างป่า ร้อยละ 40.75 โดยส่วนใหญ่เคยมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหช้างป่าร่วมกับหน่วยงานอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 53.08 รองลงมาคือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายภาคประชาชน และภาคเอกชน ร้อยละ 18.23, 6.43 และ 0.27 ตามลำดับ โดยกิจกรรมที่มีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ร่วมประชุมและให้ความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาช้างป่า คิดเป็นร้อยละ 52.55 รองลงมา คือ ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการผลักดันช้างป่าแบบจิตอาสา ร่วมทำกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาช้างป่า เช่น การทำโปงเทียม ปลูกพืชอาหารช้างป่า ปลูกไผ่หนาม จัดทำแหล่งน้ำขนาดเล็กสำหรับสัตว์ป่า ร่วมสนับสนุนให้ความช่วยเหลือด้านเงิน อุปกรณ์ ของใช้ใน

การแก้ไขปัญหาช้างป่า เช่น เลื้อกันฝน ไฟฉาย น้ำดื่ม ร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายภาคประชาชนในการผลักดันช้างป่า และร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายของภาครัฐในการผลักดันช้างป่า ร้อยละ 38.61, 30.29, 10.19, 9.92 และ 7.24 ตามลำดับ

1.18 ความคิดเห็นของราษฎรกลุ่มตัวอย่างต่อระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่า พบว่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่ามีความรุนแรงอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 67.56 รองลงมาคือ มีความรุนแรงระดับน้อย ร้อยละ 17.96 และระดับมาก ร้อยละ 14.48 โดยราษฎรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยเผชิญหน้ากับช้างป่า คิดเป็นร้อยละ 84.99 โดยช้างป่าที่เคยเผชิญหน้ามากที่สุด คือ พลายสาริกา คิดเป็นร้อยละ 83.38 รองลงมาคือ พลายนที พลายงาเดียว พลายบิตเล็ก พลายกอล์ฟ ไม่ทราบชื่อ และอื่น ๆ (พลายสิงห์ พลายเดี่ยวเล็ก) คิดเป็นร้อยละ 66.49, 66.49, 58.71, 57.37, 27.35 และ 2.68 ตามลำดับ

1.19 การป้องกันไม่ให้ช้างป่าเข้ามาทำลายหรือสร้างความเสียหายในพื้นที่ พบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังไม่มี การป้องกันไม่ให้ช้างป่าเข้ามาทำลายหรือสร้างความเสียหายในพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ 68.90 และราษฎรกลุ่มตัวอย่างบางส่วนได้มีการป้องกันช้างป่าแล้ว คิดเป็นร้อยละ 31.10 โดยรูปแบบการป้องกันส่วนใหญ่จะเป็นการใช้ไฟฉาย ร้อยละ 19.03 รองลงมา คือ การติดตั้งรั้วไฟฟ้า การใช้รั้วถาวร การใช้เสียงตะโกน และการใช้ลูกประทัด/ลูกปิงปอง ร้อยละ 15.82, 12.60, 10.46 และ 8.31 ตามลำดับ

2. ความคิดเห็นของราษฎรต่อการจัดการช้างป่าที่ออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ พบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในภาพรวมต่อการจัดการช้างป่าที่ออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่อยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X}=3.42$; $S.D.=0.63$) หมายถึง การจัดการสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้เป็นที่น่าพอใจของราษฎรในพื้นที่ เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่าประเด็นการให้ราษฎรในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายชุมชนในการเฝ้าระวังและผลักดันช้างป่าช่วยแก้ไขปัญหาช้างป่าออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นสูงสุด ($\bar{X}=3.75$; $S.D.=0.83$) อยู่ในระดับเห็นด้วย รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานรัฐ ประชาชนและภาคเอกชน ในการร่วมแก้ไขปัญหากรณีช้างป่าออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เข้ามายังชุมชนตำบลสาริกา ($\bar{X}=3.66$; $S.D.=0.76$) อยู่ในระดับเห็นด้วย ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นต่ำสุด คือ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้มีมาตรการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากช้างป่าในพื้นที่ชุมชนตำบลสาริกาอย่างเหมาะสม ($\bar{X}=2.69$; $S.D.=1.24$) อยู่ในระดับปานกลาง

3. ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของราษฎรต่อการจัดการช้างป่าที่ออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่จากการทดสอบสมมติฐานพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของราษฎร ได้แก่ เพศ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพหลัก จำนวนพื้นที่ถือครอง การได้รับผลกระทบจากช้างป่า และการรับรู้แนวเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลต่อความคิดเห็นของราษฎร ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ภูมิฐานะ อาชีพรอง รายได้ทั้งหมด การเป็นสมาชิกกลุ่ม การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับช้างป่า และการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาช้างป่า แสดงผลตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของราษฎรในชุมชนตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก
ต่อการจัดการข้างป่าที่ออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง	t	F	p-value
1. เพศ	2.88**		0.00
2. อายุ		1.58 ^{ns}	0.20
3. สถานภาพสมรส		1.19 ^{ns}	0.31
4. ระดับการศึกษา		1.65 ^{ns}	0.13
5. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		2.99**	0.03
6. ภูมิลำเนา	0.60 ^{ns}		0.55
7. อาชีพหลัก		2.38**	0.03
8. อาชีพรอง	1.74 ^{ns}		0.08
9. รายได้ทั้งหมด		0.84 ^{ns}	0.52
10 จำนวนพื้นที่ถือครอง		6.18**	0.00
11. การเป็นสมาชิกกลุ่ม	1.63 ^{ns}		0.10
12. การได้รับผลกระทบจากข้างป่า	5.82**		0.00
13. การรับรู้แนวเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่		4.43**	0.01
14. การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับข้างป่า	1.39 ^{ns}		0.16
15. การส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาข้างป่า	1.88 ^{ns}		0.06
หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05; ^{ns} ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05			

จากตารางที่ 1 เมื่อพิจารณาปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของราษฎรในชุมชนตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก แต่ละปัจจัยสรุปได้ดังนี้

1. เพศ จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันจะมีความคิดเห็นต่อการจัดการข้างป่าที่ออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t=2.88$, $p\text{-value}=0.00$) ซึ่งเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยราษฎรกลุ่มตัวอย่างเพศชาย ($\bar{x}=3.51$) มีค่าคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อการจัดการข้างป่าที่ออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่สูงกว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างเพศหญิง ($\bar{x}=3.32$)

2. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนแตกต่างกันจะมีความคิดเห็นต่อการจัดการข้างป่าที่ออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F=2.99$, $p\text{-value}=0.03$) ซึ่งเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อทำการทดสอบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีการของ Scheffe' โดยแบ่งจำนวนสมาชิกในครัวเรือนออกเป็น 4 กลุ่ม คือ 1-2 คน ($\bar{x}=3.47$) 3-4 คน ($\bar{x}=3.47$) 5-6 คน ($\bar{x}=3.23$) และมากกว่า 7 คน ($\bar{x}=3.44$) พบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน และ 5-6 คน มีค่าคะแนนเฉลี่ย

ของความคิดเห็นต่อการจัดการข้างป่าที่ออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน มีค่าคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อการจัดการข้างป่าที่ออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่สูงกว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนสมาชิก 5-6 คน

3. อาชีพหลัก จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพหลักแตกต่างกันจะมีความคิดเห็นต่อการจัดการข้างป่าที่ออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F=2.38$, $p\text{-value}=0.03$) ซึ่งเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อทำการทดสอบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีการของ Scheffe' โดยแบ่งอาชีพหลักออกเป็น 7 กลุ่ม คือ ค้าขาย ($\bar{X}=3.56$) เกษตรกรรม ($\bar{X}=3.27$) รับจ้างทั่วไป ($\bar{X}=3.40$) ทำธุรกิจอิสระ ($\bar{X}=3.47$) ทำงานกับหน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ ($\bar{X}=3.33$) เจ้าของที่ดินเกษตรกรรม ($\bar{X}=3.63$) และอื่น ๆ (ธุรกิจบ้านเช่า นักเรียน/นักศึกษา) ($\bar{X}=3.27$) พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 คู่ ได้แก่ อาชีพเกษตรกรรมกับค้าขาย และอาชีพเกษตรกรรมกับเจ้าของที่ดินเกษตรกรรม โดยราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพค้าขายและเป็นเจ้าของที่ดินเกษตรกรรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อการจัดการข้างป่าที่ออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่สูงกว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม

4. จำนวนพื้นที่ถือครอง จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนพื้นที่ถือครองแตกต่างกันจะมีความคิดเห็นต่อการจัดการข้างป่าที่ออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F=6.18$, $p\text{-value}=0.00$) ซึ่งเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อทำการทดสอบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีการของ Scheffe' โดยแบ่งจำนวนพื้นที่ถือครอง ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ไม่มีพื้นที่ถือครอง ($\bar{X}=3.73$) มีพื้นที่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ไร่ ($\bar{X}=3.37$) และมากกว่า 5 ไร่ ($\bar{X}=3.41$) พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 คู่ ได้แก่ ไม่มีพื้นที่ถือครองกับมีพื้นที่ถือครองน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ไร่ และไม่มีพื้นที่ถือครองกับมีพื้นที่ถือครองมากกว่า 5 ไร่ โดยราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีพื้นที่ถือครองมีค่าคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อการจัดการข้างป่าที่ออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่สูงกว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่มีพื้นที่ถือครองมากกว่า 5 ไร่ และพื้นที่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ไร่

5. การได้รับผลกระทบจากข้างป่า จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับผลกระทบจากข้างป่าแตกต่างกันจะมีความคิดเห็นต่อการจัดการข้างป่าที่ออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t=5.82$, $p\text{-value}=0.00$) ซึ่งเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยได้รับความเสียหาย ($\bar{X}=3.56$) มีค่าคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อการจัดการข้างป่าที่ออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่สูงกว่าราษฎรที่เคยได้รับความเสียหาย ($\bar{X}=3.19$)

6. การรับรู้แนวเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้แนวเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ที่ต่างกันจะมีความคิดเห็นต่อการจัดการข้างป่าที่ออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F=4.43$, $p\text{-value}=0.01$) ซึ่งเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อทำการทดสอบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีการของ Scheffe' โดยแบ่งการรับรู้แนวเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ รับรู้หรือรับทราบแนวเขตเป็นอย่างดี ($\bar{X}=3.44$) และรับรู้หรือรับทราบแนวเขตเป็นบางจุด ($\bar{X}=3.51$) ไม่รับรู้หรือรับทราบแนวเขตแต่อย่างใด ($\bar{X}=3.24$) พบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่รับรู้หรือรับทราบแนวเขตเป็นบางจุด และไม่รับรู้หรือรับทราบแนวเขตแต่อย่างใดมีค่าคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อการจัดการข้างป่าที่ออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่รับรู้หรือรับทราบแนวเขต

เป็นบางจุดมีค่าคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อการจัดการช้างป่าที่ออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่สูงกว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่ไม่รับรู้หรือรับทราบแนวเขตแต่อย่างใด

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาความคิดเห็นของราษฎรต่อการจัดการช้างป่าที่ออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ของชุมชนตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นได้แก่

1. เพศ พบว่าราษฎรเพศชายมีค่าคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อการจัดการช้างป่าที่ออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่สูงกว่าเพศหญิง เนื่องจากราษฎรเพศชายจะเข้ามามีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการช้างป่าหรือการเป็นจิตอาสาผลักดันช้างป่า มากกว่าเพศหญิง เพราะต้องอาศัยทักษะการตัดสินใจที่รวดเร็ว ความแข็งแรง และมีความเสี่ยงสูง ทำให้เพศชายมีโอกาสนำเสนอความคิดเห็นหรือเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการช้างป่าได้มากกว่าเพศหญิง ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ (Wio Goldhaber, & Yates, 1980) ที่ได้อธิบายไว้ว่าเพศชายและเพศหญิงมีความแตกต่างกันอย่างมากในเรื่องความคิด ค่านิยม และทัศนคติ ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมและสังคมกำหนดบทบาทและกิจกรรมของคนสองเพศไว้ต่างกัน

2. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่าราษฎรที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน มีค่าคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อการจัดการช้างป่าที่ออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่สูงกว่าราษฎรที่มีจำนวนสมาชิก 5-6 คน เนื่องจากราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน ส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม จึงได้รับผลกระทบจากช้างป่าที่เข้ามาในชุมชนหรือทำลายพืชผลทางการเกษตรน้อยกว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5-6 คน ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ด้วยเหตุนี้ ราษฎรที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน จึงมีความคิดเห็นต่อการจัดการช้างป่าในเชิงบวกสูงกว่าราษฎรที่มีจำนวนสมาชิก 5-6 คนสอดคล้องกับสันติ สุขสอาด และรัชดา ศรีศักดิ์บางเตย (2557) ที่ได้ทำการศึกษาร่วมกันของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนของชุมชนตำบลเขาถ่าน อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

3. อาชีพหลัก พบว่าราษฎรที่ประกอบอาชีพค้าขายและเป็นเจ้าของที่ดินเกษตรกรรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อการจัดการช้างป่าที่ออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่สูงกว่าราษฎรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เนื่องจากราษฎรที่ประกอบอาชีพค้าขายและเป็นเจ้าของที่ดินเกษตรกรรมไม่ค่อยได้รับผลกระทบจากการที่ช้างป่าออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เข้ามายังชุมชน ในขณะที่ราษฎรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมได้รับผลกระทบจากการที่ช้างป่าเข้ามาทำลายพืชผลทางการเกษตร จึงทำให้ราษฎรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีความคิดเห็นต่อการจัดการช้างป่าที่ออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่น้อยกว่าราษฎรที่ประกอบอาชีพค้าขายและเป็นเจ้าของที่ดินเกษตรกรรม สอดคล้องกับ (รัตติกาล รักดี, 2563) ที่ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นต่อการจัดการความขัดแย้งระหว่างคนกับช้าง บริเวณรอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า อาชีพหลักมีความสัมพันธ์ต่อความคิดเห็นของราษฎรต่อการจัดการปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่า

4. จำนวนพื้นที่ถือครอง พบว่าราษฎรที่ไม่มีพื้นที่ถือครอง มีค่าคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อการจัดการช้างป่าที่ออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่สูงกว่าราษฎรที่มีพื้นที่ถือครองมากกว่า 5 ไร่ และพื้นที่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ไร่ เนื่องจากราษฎรที่มีพื้นที่ถือครองในตำบลสาริกาส่วนใหญ่มีการใช้ประโยชน์พื้นที่ดังกล่าวสำหรับปลูกพืชเกษตร จึงมีความเสี่ยงที่ช้างป่าจะเข้ามาทำลายพืชผลทางการเกษตรในพื้นที่

มากกว่าราษฎรที่ไม่มีพื้นที่ถือครอง ส่งผลให้ราษฎรที่มีพื้นที่ถือครองมากกว่า 5 ไร่ และพื้นที่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ไร่ มีความคิดเห็นต่อการจัดการช้างป่าที่ออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่น้อยกว่าราษฎรที่ไม่มีพื้นที่ถือครอง ซึ่งสอดคล้องกับธนโชติ สุมังคะละ และอภิชาติ ภัทรธรรม, (2556) ที่ทำการศึกษาความคิดเห็นของราษฎรตบพทาการเป็นผู้นำของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ บ้านท่าเตียน อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ขนาดพื้นที่ถือครอง เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความคิดเห็นของราษฎรตบพทาการผู้นำของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

5. การได้รับผลกระทบจากช้างป่า พบว่าราษฎรที่ไม่เคยได้รับความเสียหายจากช้างป่ามีค่าคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อการจัดการช้างป่าที่ออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่สูงกว่าราษฎรที่เคยได้รับความเสียหาย เนื่องจากราษฎรที่เคยได้รับความเสียหายจากช้างป่ามักประสบกับเหตุการณ์ซ้ำซากคือพืชผลการเกษตรหรือทรัพย์สินได้รับความเสียหายจากกรณีที่ช้างป่าเข้ามายังชุมชนบ่อยครั้ง ส่งผลให้รู้สึกไม่พอใจและไม่ไว้วางใจต่อแนวทางการจัดการที่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ (รัตติกาล รักดี, 2563) ที่ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นต่อการจัดการความขัดแย้งระหว่างคนกับช้าง บริเวณรอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ระดับความเสียหายที่เกิดจากช้างป่ามีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของราษฎรต่อการจัดการความขัดแย้งระหว่างคนกับช้าง บริเวณรอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี และสอดคล้องกับเพ็ญศรี พิพัฒน์ และสันติ สุขสอาด, (2557) ที่ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของราษฎรต่อกองทุนช่วยเหลืออาหารช้างป่าแห่งประเทศไทย กรณีศึกษาเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองเครือหวายเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดจันทบุรี พบว่า ราษฎรที่เคยได้รับความเสียหายของพืชเกษตรที่ปลูกจากช้างป่ามีความคิดเห็นต่อกองทุนช่วยเหลืออาหารช้างป่าแห่งประเทศไทยแตกต่างกับราษฎรที่ไม่เคยได้รับความเสียหายของพืชเกษตรที่ปลูกจากช้างป่า

6. การรับรู้แนวเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ พบว่า ราษฎรที่รับรู้หรือรับทราบแนวเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เป็นบางจุดมีค่าคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อการจัดการช้างป่าที่ออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่สูงกว่าราษฎรที่ไม่รับรู้หรือรับทราบแนวเขต เนื่องจากการรับรู้แนวเขตของราษฎรในบางจุดนั้นจะเป็นการรับรู้จุดเสี่ยงแนวรอยต่อระหว่างชุมชนกับแนวเขตอุทยานที่ช้างป่าจะออกมายังชุมชน ซึ่งเกิดจากการประชาสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อให้ราษฎรได้ระมัดระวังในเส้นทางจุดเสี่ยงดังกล่าว สอดคล้องกับวิภาวี วรรณสถิต, รองลาภ สุขมาสรวง, และพสุธา สุนทรห้าว, (2563) ที่ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของราษฎรต่อการลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่า เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี พบว่า ราษฎรที่มีการรับรู้แนวเขตต่างกันมีความคิดเห็นต่อความขัดแย้งคนกับช้างป่าแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำงานวิจัยนี้ไปใช้ มีดังนี้

1. ที่ดินของราษฎรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 68.90 ยังไม่มีการจัดการหรือมาตรการป้องกันเพื่อไม่ให้ช้างป่าเข้ามาทำลายหรือสร้างความเสียหายภายในพื้นที่ ดังนั้น แนวทางจัดการที่เหมาะสมคือเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ควรมีการประชาสัมพันธ์ถึงแนวทางการป้องกันอันตรายจากช้างป่าให้กับราษฎรในชุมชนในกรณีที่ช้างป่าเข้ามายังที่ดินของตนเอง เพื่อเป็นการป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

2. ราษฎรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 67.56 มีความคิดเห็นว่าการขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่ามีความรุนแรงอยู่ในระดับปานกลาง และร้อยละ 14.48 มีความคิดเห็นว่าการขัดแย้งอยู่ในระดับมาก ดังนั้น เพื่อป้องกันไม่ให้ความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่ระหว่างคนกับช้างป่าเพิ่มขึ้นในอนาคต ซึ่งอาจจะส่งผลให้เกิดความคิดเห็นในเชิงลบต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ ดังนั้น แนวทางจัดการที่เหมาะสม

คือ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ควรประสานการดำเนินงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา และสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดนครนายก เร่งขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหา และสร้างความเชื่อมั่นในการทำงานให้กับราษฎรในชุมชน โดยนำความต้องการของราษฎรต่อการแก้ไขปัญหาช้างป่าที่ออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มาพิจารณาแผนการดำเนินงานในอนาคต เช่น การให้เงินเยียวยาความเสียหาย การสำรวจเส้นทางเดินของช้างป่าเพื่อนำมาวางแผนสร้างรั้วไฟฟ้า เป็นต้น

3. ค่าคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นของราษฎรต่อการจัดการช้างป่าที่ออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ พบว่า ในประเด็นกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้มีมาตรการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากช้างป่าในพื้นที่ชุมชนตำบลสาริกาอย่างเหมาะสม มีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=2.69$) ดังนั้น แนวทางจัดการที่เหมาะสมคือ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ควรมีการทบทวนและปรับปรุงแนวทางการช่วยเหลือเยียวยาให้มีความชัดเจน รวดเร็ว และครอบคลุมมากยิ่งขึ้น และประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับช่องทางการขอรับความช่วยเหลือ ขั้นตอน และสิทธิของประชาชนอย่างทั่วถึง รวมถึงมีการติดตามผลการเยียวยาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นและความพึงพอใจ

4. เพศ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นต่อการจัดการช้างป่า โดยเพศชายมีค่าคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นมากกว่าเพศหญิง ซึ่งแสดงว่า เพศชายมีความคิดเห็นในเชิงบวกมากกว่าเพศหญิง ดังนั้น แนวทางจัดการที่เหมาะสมคืออุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ควรมีการประชาสัมพันธ์หรือออกแบบกิจกรรมให้เพศหญิงเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น เพื่อให้รับทราบข้อมูลและเข้าใจแนวทางการจัดการช้างป่าของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ และมีโอกาสในการเสนอความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหา

5. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นต่อการจัดการช้างป่า ดังนั้น แนวทางจัดการที่เหมาะสมคืออุทยานแห่งชาติเขาใหญ่อาจพิจารณาออกแบบแนวทางการประชาสัมพันธ์สร้างการมีส่วนร่วม และให้ความรู้ที่เหมาะสมกับขนาดของครัวเรือนและตรงกับบริบทของครัวเรือน เนื่องจากครัวเรือนขนาดเล็กและขนาดใหญ่มีระดับความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการช้างป่าที่แตกต่างกัน

6. อาชีพหลัก เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นต่อการจัดการช้างป่า โดยราษฎรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมจะมีค่าคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อการจัดการช้างป้าน้อยกว่าการประกอบอาชีพอื่น ๆ เนื่องจากการประกอบอาชีพดังกล่าวเสี่ยงต่อการเกิดความเสียหายในกรณีที่ช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์เข้ามายังชุมชน ดังนั้น แนวทางจัดการที่เหมาะสมคืออุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ควรปรับปรุงแนวทางการช่วยเหลือเยียวยา และควรหารือกับผู้ว่าราชการจังหวัดนครนายก เพื่อจัดหาแหล่งเงินทุนหรือการช่วยเหลือเยียวยาเมื่อเกิดความเสียหายจากช้างป่า หรือยกระดับให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินภัยจากช้างป่า เพื่อให้ได้รับเงินเยียวยาในกรณีที่ช้างป่าสร้างความเสียหายให้กับพื้นที่ของราษฎร ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะทำให้ราษฎรมีความคิดเห็นในเชิงบวกต่อการจัดการช้างป่า และอยู่ร่วมกับช้างป่าได้

7. จำนวนพื้นที่ถือครอง เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นต่อการจัดการช้างป่า โดยราษฎรที่มีพื้นที่ถือครองจะมีค่าคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อการจัดการช้างป้าน้อยกว่าราษฎรที่ไม่มีพื้นที่ถือครอง ดังนั้น แนวทางจัดการที่เหมาะสมคืออุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ควรประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับมาตรการในการป้องกันช้างป่า และให้ความช่วยเหลือเยียวยาในกรณีที่เกิดความเสียหายจากช้างป่า และมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของพื้นที่ในการเฝ้าระวังและผลักดันช้างป่าออกจากพื้นที่ถือครองอย่างต่อเนื่อง

8. การได้รับผลกระทบจากช้างป่า เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นต่อการจัดการช้างป่า ดังนั้น แนวทางจัดการที่เหมาะสมคือเมื่ออุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ได้รับทราบหรือรับรู้ถึงความเสียหายภายในชุมชนจากช้างป่า ควรประชาสัมพันธ์ถึงแนวทางการช่วยเหลือเยียวยา เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและลดความตึงเครียดให้กับราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่า

9. การรับรู้แนวเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นต่อการจัดการช้างป่า และราษฎรกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 34.32 รับรู้หรือรับทราบแนวเขตของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เป็นบางจุด และร้อยละ 21.45 ไม่รับรู้หรือรับทราบแนวเขตแต่อย่างใด ดังนั้น แนวทางจัดการที่เหมาะสมคือเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ควรจัดทำป้ายแสดงแนวเขตเพิ่มเติม หรือประชาสัมพันธ์แนวเขตของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ให้ราษฎรในชุมชนทราบ เพื่อให้ทราบถึงจุดเสี่ยงที่ช้างป่ามีโอกาสออกมายังชุมชน ตลอดจนเป็นการป้องกันการบุกรุกทำลายพื้นที่ป่า

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป มีดังนี้

1. การศึกษากครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษา คือ ราษฎรในชุมชนตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ดังนั้น เพื่อศึกษาให้ครอบคลุมและกำหนดแผนการจัดการในระดับจังหวัดที่เหมาะสมและมีความชัดเจน ต่อเนื่องมากยิ่งขึ้น จึงควรทำการศึกษาความคิดเห็นต่อการจัดการช้างป่าที่ออกนอกอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ของราษฎรในตำบลที่อยู่บริเวณโดยรอบหรือได้รับผลกระทบจากช้างป่าร่วมด้วย

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลทำให้ช้างป่าออกนอกอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มายังชุมชนตำบลสาริกา เช่น ชนิดพืชอาหารในพื้นที่ การใช้ประโยชน์แหล่งน้ำ ปัจจัยคุกคามในพื้นที่ป่า เพื่อให้ทราบถึงสาเหตุที่แท้จริง นำไปสู่การวางแผนการจัดการที่เหมาะสม

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ผู้ศึกษาขอขอบคุณ นายสถาพร ธีระวัฒน์ ผู้ช่วยหัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ หัวหน้าเขตการจัดการอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ที่ 5 และ นายบดีนทร์ จันทศรีคำ ที่กรุณาสับสนุนข้อมูลพร้อมทั้งช่วยประสานงานกับราษฎรในชุมชนในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ รวมถึงราษฎรที่อาศัยอยู่ในท้องที่ตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ที่กรุณาสละเวลาตอบแบบสัมภาษณ์เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- กรมป่าไม้. (2560). *ยุทธศาสตร์ กรมป่าไม้ 2560-2579*. สืบค้นเมื่อ 31 มกราคม 2567, จาก <https://shorturl.asia/2COJj>
- ธนโชติ สุ่มังคะละ และอภิชาติ ภัทรธรรม. (2556). ความคิดเห็นของราษฎรต่อบทบาทการเป็นผู้นำของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ บ้านท่าเตียน อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี. *วารสารวนศาสตร์*, 7(13), 68-69.
- รัตติกาล รักดี. (2563). *ความคิดเห็นต่อการจัดการความขัดแย้งระหว่างคนกับช้าง บริเวณรอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- วรัญญา อิมรัมย์. (2565). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการปัญหาคนกับช้างป่า กรณีศึกษา: การท่องเที่ยวสัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติกุยบุรี*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

- วิภาวี วรรณสถิต, รองลาภ สุขมาสรวง และพสุธา สุนทรห้าว. (2563). ความคิดเห็นของราษฎรต่อการลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่า เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*, 14(2), 160-169.
- สมาคมอนุรักษ์สัตว์ป่า (WCS) ประเทศไทย. (2550). *เทคนิคการจัดการปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่า*. กรุงเทพฯ: แสงเมืองการพิมพ์.
- _____. (2565). *สรุปบทเรียน แนวทางการจัดการปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่า*. กรุงเทพฯ: แสงเมืองการพิมพ์.
- สันติ สุขสอาด และรัชดา ศรีศักดิ์บางเตย. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนของชุมชนตำบลเขาถ่าน อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารวนศาสตร์*, 34(1), 101-111.
- สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนครนายก. (2566). *แผนบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566 - 2570)*. สืบค้นเมื่อ 7 กันยายน 2567, จาก <https://shorturl.asia/l7YzH>
- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. (2567). *สถิติจำนวนประชากร*. สืบค้นเมื่อ 31 มกราคม 2567, จาก https://stat.bora.dopa.go.th/new_stat/file/66/stat_m66.txt
- สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า. (2563). *แผนการจัดการช้างป่ากลุ่มป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่ พ.ศ. 2563-2572*. กรุงเทพฯ: สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช.
- สุภกช จามิกร. (2526). *สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสถิติ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ไสว วังหงษา และคณะ. (2552). ประสิทธิภาพของคูกันช้างออกนอกพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน. ใน *ผลงานวิจัย และรายงานความก้าวหน้างานวิจัย ประจำปี 2552* (น. 97-107). กรุงเทพฯ: กลุ่มงานวิจัยสัตว์ป่า สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช.
- องค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา. (ม.ป.ป.). *ประวัติความเป็นมาตำบลสาริกา*. สืบค้นเมื่อ 3 พฤศจิกายน 2566, จาก <https://www.sarika.go.th/public/list/data/index/menu/1142>
- Thai PBS. (2566). *โขลงช้างป่ากว่า 40 ตัว ลงมาหาอาหาร-ผลักดันกลับเขาใหญ่*. สืบค้นเมื่อ 3 พฤศจิกายน 2566, จาก <https://www.thaipbs.or.th/news/content/326772>
- Wiao, O. A., G. M Goldhaber. and M. P Yates. (1980). *Communication Yearbook*. New Jersey: International Communication Association.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (2nd ed.). New York: Harper and Row.